

Прес-реліз

РЕФОРМИ В УКРАЇНІ: ГРОМАДСЬКА ДУМКА НАСЕЛЕННЯ

Дослідження провели Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова з 19 по 25 травня 2018 р. в усіх регіонах України за винятком Криму та окупованої території Донецької та Луганської областей. Загалом було опитано 2019 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3%.

Опитування здійснювалося за фінансової підтримки «Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Рада в Україні.

Для порівняння наводяться дані опитувань, які провели Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова 22–27 липня 2015 року та 11–16 травня 2016 р., а також спільно з Київським міжнародним інститутом соціології з 23 жовтня по 5 листопада 2017 р.

- Переважна більшість українців не вірять в успішність реформ: переконані в успіху 5%, ще 29% загалом мають віру, проте з певними сумнівами, 38% вже не вірять, проте частка надії ще є, а 23% не вірять в успіх реформ зовсім. Проте слід зазначити, що кількість тих, хто зовсім не вірять в успіх реформ, істотно зменшилася порівняно з минулими роками (30% – у 2015 році, 28% – у 2016-му, 40% – у 2017-му).
- На думку громадян, найбільший опір проведенню реформ чинять бюрократія, чиновники (39%) та олігархи (39%). Значна частина українців також вважає гальмом у проведенні реформ уряд (31%) та Президента (24%). Щодо рушіїв реформ, українці найбільше покладаються на уряд (31%), Президента (24%), населення (25%), громадські організації, волонтерів (25%), країни Заходу (25%), Міжнародний валютний фонд та Світовий банк (24%). Якщо порівняти з минулим роком, то зміни відбулися лише у ставленні до країн Заходу, що їх на сьогодні вважають рушіями реформ на 7% більше, ніж торік. Найкращий баланс в оцінці громадянами ролі у проведенні реформ (тобто переважання в оцінках ролі рушія) виявився у громадських організацій і волонтерів (+22%), країн Заходу (+21%), Міжнародного валютного фонду та Світового банку (+21%) та самого населення (+19%).
- Третина населення (33%) готові терпіти подальше зниження рівня власного життя заради кінцевого успіху реформ (із них 8% готові терпіти стільки, скільки потрібно, а 24% – не більше року). Натомість, 32% не можуть терпіти далі, бо їх матеріальне становище нестерпне вже зараз, а 30% – бо не вірять в успіх реформ. Порівняно з минулим роком дещо зріс відсоток тих, хто готовий терпіти труднощі заради реформ (на 5%) і зменшилася частка тих, хто вважав своє матеріальне становище нестерпним (з 37% до 32%).

- Ієрархія найважливіших для українців реформ вже чотири роки поспіль залишається стабільною: найважливішою є антикорупційна реформа – так вважають майже 58% населення. Далі за рівнем значущості йдуть реформа сфери охорони здоров'я (46%), пенсійна реформа та реформа системи соціального захисту (44%, минулого року – 36%), реформа органів правопорядку (32%), люстрація чиновників (29%, минулого року – 22%), реформа армії, зміцнення обороноздатності (21,5%). Проте з усіх цих відносно успішними було визнано лише пенсійну реформу (7%), реформу охорони здоров'я (6%) та реформування армії 6,5%). Жодної успішної реформи не зазначили 69% (торік – 77%).
- У ставленні до цих реформ, які тільки розпочалися, переважає негатив: повністю та в основному підтримують освітню реформу 33%, повністю або в основному не підтримують – 44% (решта 23% або не знають про реформу або не можуть дати відповіді), пенсійну реформу повністю та в основному підтримують 25%, повністю або в основному не підтримують – 57% (решта 17% або не знають про реформу або не можуть дати відповіді), медичну реформу повністю та в основному підтримують 26%, повністю або в основному не підтримують – 61% (решта 13% або не знають про реформу або не можуть дати відповіді).
- Уклали угоду з лікарем про медичне обслуговування 29% населення. Серед тих, хто угоду ще не уклав, половина не знає, як це зробити.
- Лише 10% українців цілковито задоволені станом інформування урядом суспільства про свою роботу та реформи. Натомість, на думку 47% громадян (на 9% більше, ніж у 2017 році), інформація, яку дає уряд, часто не відповідає дійсності, 30% вважає, що такої інформації замало і ще 25% нарікають на її незрозумілість. Водночас 9% переконані, що такою інформацією мають цікавитися фахівці, а не пересічні громадяни.
- Більшість населення України (65%) вважає, що держава повинна надавати максимум безкоштовних послуг – освіта, медицина, пенсія, навіть якщо доведеться збільшити податки, не згодні з цим – 23%. І лише меншість (21%) підтримує протилежну позицію – що потрібно мінімізувати роль держави, зменшуючи податки для людей, які здатні самі платити за освіту, медицину, накопичувати пенсію.
- 77% населення вважає, що більшість людей в Україні не зможе прожити без постійної турботи та опіки з боку держави, протилежну точку зору поділяє лише 13%.
- Водночас щодо ролі держави думки поділилися навпіл: 44% певні, що «держава повинна нести повну відповідальність за забезпечення кожної людини всім необхідним», а 45% вважають, що «держава повинна забезпечити людям однакові «правила гри» у житті, а далі сама людина несе відповідальність за те, як вона ці шанси використає.
- Згодні поступитися державі часткою прав і свобод в обмін на власний добробут 26% громадян, проте дещо більше – 35% заради особистої свободи та дотримання всіх громадянських прав готові терпіти певні матеріальні труднощі. А 39% не змогли зробити вибір між цими альтернативами.

Результати опитування

Чи вірите Ви в успіх реформ в Україні?

	Липень 2015	Травень 2016	Жовтень-листопад 2017	Травень 2018
Так, я в цьому впевнений	4,8	5,1	5,5	5,4
Загалом вірю, хоча є сумніви	25,6	23,8	21,6	29,3
Загалом не вірю, проте якась частка надії ще є	32,2	37,1	26,9	37,6
Ні, зовсім не вірю в успіх	30,3	28,1	39,7	22,9
Важко сказати	7,1	5,9	6,3	4,8

Як Ви вважаєте, хто є головним рушієм здійснення в Україні необхідних реформ? (виділіть не більше п'яти)

	Рушій			
	Липень 2015	Травень 2016	Жовтень листопад 2017	Травень 2018
Президент	36,8	28,0	28,5	24,1
Уряд*	32,0	25,4	30,0	31,4
Громадські організації, волонтери	22,4	19,3	25,6	24,7
Політичні сили, що складають коаліцію більшості у Верховній Раді*	22,1	17,0	10,8	9,5
Населення	18,5	22,3	27,0	24,9
Країни Заходу	11,5	21,6	17,2	24,7
Влада на місцях	9,0	9,4	10,3	10,7
Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк	-	-	-	24,2
Вчені, науковці	8,3	9,0	10,4	15,2
Олігархи	6,9	10,9	3,2	6,4
Опозиція (Опозиційний блок та ін.)	6,2	8,0	4,5	7,3
Політичні сили, що вийшли з коаліції («Самопоміч», «Батьківщина», «Радикальна партія» Ляшка)	-	14,8	6,9	11,3
Бюрократія, чиновники	5,5	5,3	1,6	3,0
Правоохоронні органи (прокуратура, суди, міліція)	3,6	2,4	1,7	2,9
Росія	1,3	1,6	0,2	0,6
Інші	2,7	5,0	1,7	1,4
Важко сказати	22	15,5	21,4	14,9

*У 2015 – уряд А. Яценюка, у 2016 та 2017 – В. Гройсмана.

* У 2015 році – Партії «БПП», «Народний фронт», «Батьківщина», «Самопоміч», «Радикальна партія Олега Ляшка»; у 2016 та 2017 – партії БПП та «Народний фронт».

Як Ви вважаєте, хто є головним гальмом здійснення в Україні необхідних реформ?
(виділіть не більше п'яти)

	Гальмо			
	Липень 2015	Травень 2016	Жовтень- листопад 2017	Травень 2018
Президент	39,1	35,6	25,7	26,3
Уряд*	51,5	38,2	29,0	31,0
Громадські організації, волонтери	0,5	0,6	1,3	2,6
Політичні сили, що складають коаліцію більшості у Верховній Раді*	44,5	26,1	20,0	16,7
Населення	2,6	2,3	2,2	5,2
Країни Заходу	2,4	4,1	3,1	3,3
Влада на місцях	17,5	15,9	7,4	11,2
Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк	-	-	-	3,3
Вчені, науковці	0,5	0,2	1,1	1,7
Олігархи	51,5	54,9	34,3	39,0
Опозиція (Опозиційний блок та ін.)	17,2	15,6	11,7	13,4
Політичні сили, що вийшли з коаліції («Самопоміч», «Батьківщина», «Радикальна партія» Ляшка)		7,9	5,3	7,1
Бюрократія, чиновники	44,0	50,6	34,7	39,2
Правоохоронні органи (прокуратура, суди, міліція)	21,4	10,4	10,6	10,3
Росія	12,0	17,7	5,5	14,0
Інші	1,4	1,5	1,6	1,2
Важко сказати	6,9	6,6	17,5	14,1

БАЛАНС

	Баланс (%)			
	Липень 2015	Травень 2016	Жовтень-листопад 2017	Травень 2018
Президент	-2,3	-7,6	+2,8	- 2,3
Уряд*	-19,5	-12,8	+1,0	+ 0,4
Громадські організації, волонтери	+21,9	+18,7	+24,3	+22,1
Політичні сили, що складають коаліцію більшості у Верховній Раді*	-22,4	-9,1	-9,2	-7,2
Населення	+15,9	+20,0	+24,8	+19,7
Країни Заходу	+9,1	+17,5	+14,1	+21,4
Влада на місцях	-8,5	-6,5	-2,9	-0,5
Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк	-	-	-	+20,9
Вчені, науковці	+7,8	+8,8	+9,3	+13,5
Олігархи	-44,6	-50	-31,1	-32,6
Опозиція (Опозиційний блок та ін.)	-11	-7,6	-7,3	-6,1
Політичні сили, що вийшли з коаліції («Самопоміч», «Батьківщина», «Радикальна партія» Ляшка)		+6,9	+6,9	+4,2
Бюрократія, чиновники	-38,5	-45,3	-33,1	-36,2
Правоохоронні органи (прокуратура, суди, міліція)	-17,8	-8,0	-8,9	-7,4
Росія	-10,7	-16,1	-5,3	-13,4
Інші				+0,2
Важко сказати				+0,8

Здійснення реформ, цілком імовірно, може призвести до тимчасового зниження рівня життя людей. Чи згодні Ви терпіти певні матеріальні труднощі? ОДНА ВІДПОВІДЬ

	Жовтень-листопад 2017	Травень 2018
Так, готовий терпіти скільки треба, якщо це справді приведе до успіху країни	8,5	8,6
Якийсь час готовий потерпіти, але недовго (не більше року)	27,9	23,8
Ні, не готовий, бо не вірю в успішність тих реформ	25,2	30,0
Не готовий, бо моє матеріальне становище вже зараз нестерпне	33,3	32,4
Важко сказати	5,2	5,2

Які з реформ, на Вашу думку, є першочерговими? (дайте не більше 5 відповідей)

	Липень- 2015	Травень- 2016	Жовтень- листопад 2017	Травень 2018
Антикорупційна реформа	65,2	55,7	59,5	58,0
Охорони здоров'я	35,9	33,4	44,3	46,5
Пенсійна реформа та реформа системи соціального захисту	39,9	29,1	35,8	43,6
Реформа органів правопорядку (судів, прокуратури, міліції)	58,0	40,1	33,8	31,8
Люстрація чиновників (перевірки та можливі звільнення)	28,8	20,1	22,2	29,3
Реформування армії, зміцнення обороноздатності	30,9	24,0	21,0	21,5
Освітня реформа	11,9	10,1	18,4	16,4
Податкова реформа	21,5	16,8	9,7	12,6
Визначення статусу окупованих територій Донбасу	20,0	12,9	11,5	18,7
Реформа у сфері енергетики	-*	11,3	6,9	11,5
Реформа децентралізації та регіонального розвитку	17,8	10,2	6,8	14,9
Земельна реформа	8,1	10,9	6,7	11,2
Реформа виборчого законодавства	14,0	9,0	9,3	18,4
Дерегуляція і стимулювання розвитку підприємництва та інвестицій	14,0	10,3	8,3	9,0
Реформа державного управління		11,7	6,5	8,1
Конституційна реформа	-*	8,1	4,7	7,6
Реформа державних закупівель	-*	2,0	2,7	4,5
Реформа фінансового сектору	-*	8,4	4,3	6,6
Реформа у сфері ЗМІ (Медіа реформа)	1,2	1,5	1,5	1,4
Реформа управління державною власністю	-*	5,7	3,1	5,6
Інше	1,2	1,1	2	1,0
Важко відповісти	4,6	10,9	8,3	4,9

- В опитуванні 2015 року цього варіанту відповіді не було*

А які з цих реформ, на Вашу думку, здійснюються успішно?
МОЖЛИВО ДЕКІЛЬКА ВАРІАНТІВ ВІДПОВІДІ

	Жовтень-листопад 2017	Травень 2018
Пенсійна реформа та реформа системи соціального захисту	9,1	6,7
Освітня реформа	4,7	3,8
Реформування армії, зміцнення обороноздатності	4,9	6,5
Реформа органів правопорядку (судів, прокуратури, поліції)	3,1	3,7
Антикорупційна реформа	2,9	4,2
Реформа децентралізації та регіонального розвитку	2,7	5,8
Охорони здоров'я	2,0	6,0
Визначення статусу окупованих територій Донбасу	0,5	0,6
Земельна реформа	0,4	0,1
Люстрація чиновників (перевірки та можливі звільнення)	0,3	2,4
Реформа державного управління	0,3	1,0
Реформа державних закупівель	0,3	0,3
Податкова реформа	0,2	0,6
Реформа виборчого законодавства	0,2	1,0
Конституційна реформа	0,2	0,2
Дерегуляція і стимулювання розвитку підприємництва та інвестицій	0,1	0,2
Реформа у сфері енергетики	0,1	0,4
Реформа фінансового сектору	0,1	0,2
Реформа управління державною власністю	0,1	0,3
Реформа у сфері ЗМІ (медіа реформа)	0,1	0,6
Інше	0,7	16,3
ВАЖКО ВІДПОВІСТИ	58,1	40,5
ЖОДНА	19,2	-
Не відповіли	-	13,6

А як Ви ставитеся до цих реформ – підтримуєте чи ні?

	Так, повністю підтримую	В основному підтримую	В основному не підтримую	Не підтримую зовсім	Нічого про ці реформи не знаю	Важко відповісти
Освітня реформа	8,2	24,4	17,5	26,5	10,1	13,3
Медична реформа	6,7	19,3	21,8	39,3	3,2	9,8
Пенсійна реформа	7,1	18,4	17,1	39,9	5,4	12,0

Чи Ви вже підписали угоду про медичне обслуговування з Вашим лікарем?

1 – так	28,7
2 – ні	70,6
Не відповіли	0,7

Якщо Ви ще не підписали угоду з лікарем, то чи Ви знаєте, як це зробити?, % серед тих, хто ще не підписав угоду з лікарем

1 – так, знаю	50,9
2 – ні, не знаю	48,0
Не відповіли	1,1

Як Ви оцінюєте стан інформування урядом суспільства про свою роботу та реформи?

(оберіть не більше двох варіантів)

	Липень-2015	Травень-2016	Жовтень-листопад-2017	Травень-2018
Інформації достатньо, і вона зрозуміла. Якщо людина хоче, то вона має можливість розібратися, що робить уряд і які реформи проводить	8,9	5,1	6,9	10,5
Інформації про роботу уряду та реформи багато, але вона незрозуміла звичайній людині	24,4	22,1	31,1	25,0
Інформації недостатньо. Людина не має можливості розібратися, що робить уряд і які реформи проводить	28,1	34,1	30,7	30,0
Інформація, яку уряд дає про свою роботу і реформи, не викликає довіри, бо часто не відповідає дійсності	39,2	38,7	38,3	47,2
Інформацією про роботу уряду і реформи мають цікавитися фахівці. Це все заскладно, щоб розповідати всьому суспільству	12,2	12,8	7,7	9,3
Важко сказати	6,2	7,9	6,8	4,1

Чи підтримуєте Ви наступні твердження щодо ролі держави?

	Повністю згоден		Скоріше згоден		Переважно не згоден		Зовсім не згоден		ВВ	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Держава повинна надавати максимум безкоштовних послуг – освіта, медицина, пенсія, навіть якщо доведеться збільшити податки для таких людей, як я	30,6	35,2	32,1	29,7	14,5	15	9	7,6	13,8	12,5
Потрібно мінімізувати роль держави, зменшуючи податки для таких людей, як я. Краще я сам буду платити за освіту, медицину, накопичувати пенсію	5	5,2	15,3	15,5	28,2	31,3	32,6	30,6	19	17,4

Як Ви вважаєте, чи зможе більшість людей в Україні прожити без постійної турботи, опіки з боку держави?

1- Більшість зможе прожити без опіки держави	13,3
2 – Більшість не зможе прожити без опіки держави	77,4
3 – Важко відповісти	9,3

Яке з цих суджень Вам ближче?

1 – Держава повинна нести повну відповідальність за забезпечення кожної людини усім необхідним	44,1
2 – Держава повинна забезпечити людям однакові «правила гри» у житті, а далі сама людина несе відповідальність за те, як вона ці шанси використає	45,1
3 – Важко сказати	10,8

Яке з цих суджень Вам ближче?

1 – Звичайно, важливими є і свобода, і достаток, однак в обмін на власний добробут я готовий поступитися державі часткою своїх прав та громадянських свобод	25,8
2 – Звичайно, важливими є і свобода, і достаток, однак заради особистої свободи та гарантій дотримання всіх громадянських прав я готовий терпіти певні матеріальні труднощі	35,5
3 – Важко сказати	38,7